

TÜRKÇE

CÜMLENİN ÖGELERİ

Öge Nedir?

Öge; cümle içindeki sözcüklerin tek başlarına ya da diğer sözcükler ile grup oluşturarak yaptıkları göreve denir.

Cümlenin ögeleri;

- Temel ögeler
- Yardımcı ögeler

olmak üzere ikiye ayrılır.

CÜMLENİN ÖGELERİ

1- TEMEL ÖGELER

- Yüklem
- Özne
  - Gerçek Özne
  - Gizli Özne
  - Sözde Özne

2-YARDIMCI ÖGELER

- Nesne
  - Belirtili Nesne
  - Belirtisiz Nesne
- Yer Tamlayıcısı
- Zarf Tamlayıcısı

1- TEMEL ÖGELER

Yüklem: Cümlede eylem veya oluş bildiren sözcük ya da sözcük öbeklerine denir.

- Cümlede yargıyı bildiren çekimli ögedir.
- Yüklemi buldurmak için herhangi bir soru yoktur.
- Eylemler ya da isim soylu sözcükler çekimlenerek bu görevi üstlenir.
- Yüklem tek bir sözcükten oluşabileceği gibi sözcük gruplarından da oluşabilir.

Örnek:

- Onu ilk defa hastane bahçesinde gördüm.
- Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
- Birden çok özne aynı yükleme bağlanabilir. Buna ortak yüklem adı verilir.

Örnek:

Çocuk markete, annesini de pazara gitti.

Özne

özne

yüklem

ÖZNE:

- Cümlede yüklemın anlamına göre işi, hareketi yapan ya da herhangi bir oluşun veya durumun içinde bulunan sözcük ya da söz öbeklerine denir.
- Özneyi bulmak için yükleme “kim, ne” sorulur.
- “ne” sorusunu nesneyi bulmak için de kullanıldığından dolayı yükleme “yapan kim”, “olan ne” biçiminde sorulması daha uygun olur.

Örnek:

Devletler insanlar gibi ölür

özne

ölen kim?

Ekmekler biraz daha küçüldü.

özne

küçülen ne?

Özne; gerçek özne, gizli özen ve sözde özne olmak üzere üçe ayrılır.

❖ Gerçek Özne

- Yüklemin bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ya da yargının konusu olan varlık cümlede açık olarak ifade edilir.

Örnek:

Bu konuyu bize Özge anlatacak.

özne

Yüklem

Kim anlatacak?

Kar Çankırı'ya İlgaz'dan gelir.

özne

Yüklem

Gelen ne?

❖ Gizli Özne

- Cümlede bir sözcük olarak bulunmayan, yüklemın çekiminden anlaşılan öznelere denir.

Örnek:

(Onlar) Bugün çok yoruldular.

(Gizli Özne)

Yüklem

Yorulanlar kim?

❖ Sözde Özne

- Eylemin kim tarafından yapıldığı belli olmayan cümlelerde işten etkilenen unsur özne olarak kabul edilir.

Örnek:

Bu örnek gayet iyi anlaşıldı.

Sözde özne

Yüklem

Anlaşılan ne?

2- YARDIMCI ÖGELER

NESNE:

- Cümlede öznenin yaptığı işten etkilenen ögedir.
- “ne, neyi kimi” sorularının cevabı nesneyi buldurur.

Örnek: Dün bu kitabı aradım.

nesne

Yüklem

Neyi aradım? => kitabı

Nesneler

- 1. Belirtili Nesne
- 2. Belirtisiz Nesne

olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Belirtili Nesne:

- Yükleme sorulan “neyi, kimi” sorularının cevabı belirtili nesnedir.
- Belirtili nesne durumundaki söz ya da sözcük grupları yükleme belirtme hal eki (-i) ile bağlanır.

Örnek: Türkçe dersini tamamen bitirmeliyim.
belirtili nesne yüklem (neyi?)

2. Belirtisiz Nesne:

- (-i) belirtme hal ekini almayan ve özneyi bulduktan sonra yükleme sorulan “ne” sorusuna cevap veren sözcük ya da sözcük gruplarıdır.

Örnek:

Furkan okula kitap götürüyor.
Özne belirtisiz yüklem
Nesne

Not: Cümlelerin öğelerini bulurken özne ve nesneyi karıştırmamak için önce yüklemi, sonra özneyi daha sonra ise nesneyi bulmalısınız.

YER TAMLAYICISI (DOLAYLI TÜMLEÇ)

- Cümlede yaklaşma, bulunma, uzaklaşma bildiren; yüklemi yer anlamıyla tamamlayan ögedir.
- Yer tamlayıcısı ismin “-e, -de, -den” ekiyle oluşan sözcük ya da sözcük gruplarıdır.

- Dolaylı tümleç; yükleme sorulan

=> Neye, Neyde, Neyden

=> Kime, Kimde, Kimden

=> Nereye, Nerede, Nereden

sorularının cevabıdır.

Örnek:

Onunla okulda görüreceğim.
Yer Yüklem (nerede?)
Tamlayıcısı

NOT: İsmin “-e, -de, -den” hal eklerini alan her sözcük cümlede dolaylı tümleç görevinde bulunmaz. Bu sözcükler cümlede zaman veya durum bildirirse zarf tümlecisi olur.

Örnek:

İki buçuk saat ayakta bekledik.
Z.T. Y. Nasıl?
ne? ~~ne?~~

ZARF TAMLAYICISI (ZARF TÜMLECİ)

- Yön, zaman, tarz, sebep, miktar, vasıta ve şart bildirerek yüklemi tamamlar.

Yükleme sorulan;

- Ne zaman -Neden
- Nasıl -Ne kadar
- Niçin -Ne şekilde
- Niye

sorularına cevap veren söz ya da söz öbeklerine zarf tamlayıcısı adı verilir.

Örnek:

Batuhan bugün derse gelmedi.

Ö. Z.T Y.T Yüklem
Kim? => Batuhan
Nereye? => derse
Ne zaman? => bugün

NOT: Yüklem *hangi araçla(ne ile), kim ile, hangi amaçla, kimin için* yapıldığını gösteren söz öbekleri edat tümlecidir ancak MEB sınavlarında zarf tümleci olarak adlandırılmaktadır. Bundan dolayı bu soruları da zarf tümlecini bulurken sorabiliriz.

Örnek:

Özge her yere arabayla gider.

Z.T Yüklem
Hangi araçla=> arabayla

Bütün şarkılarımı biraderim için yazdım.

Z.T Yüklem
Kimin için?=>biraderim için